

Morten Valbjørn, Johanne Grøndahl Glavind og Tonny Brems Knudsen

Fra klassisk til ny engelsk skole: teoretiske, metodiske og empiriske bidrag

Denne artikel sætter fokus på den nye engelske skole og dens revitaliserede forskningsprogram, herunder fem centrale bidrag: (1) relanceringen af verdenssamfundsdimensionen med fokus på ikke-statslige aktører, (2) revisionen af sondringen mellem pluralistiske og solidaristiske internationale samfund, (3) differentieringen af det internationale samfund til to niveauer, det globale og det regionale, (4) videreudviklingen af skolens forståelse af internationale institutioner og (5) den større metodiske bredde. Artiklen argumenterer for en fortsat udvikling af anvendelsesorienteret *middle-range* teori, herunder både fortolkende og forklarende analysestrategier.

I 2001 udgav Barry Buzan artiklen “The English School: an underexploited resource in IR” med henvisning til skolens teoretiske potentiale og en mulig rolle som samlende faktor i disciplinen International Politik (IP). Snart fulgte bogen *From International Society to World Society?* (2004), hvor Buzan lancerede en række revisioner og udviklinger af den engelske skoles teorier om det internationale samfund. Samtidig besvarede han den kritik, der havde været rejst mod den engelske skole, nemlig at den var for globalcentrisk, eurocentrisk og statscentrisk, for implicit og selektiv i sine metoder og for optaget af etiske spørgsmål på bekostning af skolens politologiske dagsorden vedrørende det internationale samfund og dets aktører, processer og institutioner. Sammen med andre forskere lancerede Buzan (2005a) også engelsk skole-perspektiver på emner, som skolen traditionelt har forsømt, herunder globalisering og international politisk økonomi, dynamikken i regionale internationale samfund (Buzan og Gonzalez-Pelaez, 2009) og kulturens betydning for det internationale samfund (Buzan, 2010), samt nye vinkler på klassiske temaer som det internationale samfunds ekspansion (Buzan, 2010).

Denne dynamiske udvikling betegnes ofte som den *nye* engelske skole (Dunne, 2005a: 77-78), selvom den klassiske teoridannelse om det internationale samfund som en diskursiv, institutionel og materiel realitet fortsat er udgangspunktet. Men hvad sker der, når fem årtiers teoridannelse udsættes for

vidtgående reformuleringer og tilføjelser, når metodiske traditioner udfordres, og når teorien anvendes i nyt terræn? Formålet med dette temanummer er dels at diskutere og bidrage til denne teoretiske og metodiske udvikling, dels at sætte den engelske skole på arbejde i konkrete studier af såvel aktuelle internationale problemstillinger som centrale historiske udviklinger.

Teoretisk vil der især være fokus på internationale institutioner, herunder de såkaldte “primære” eller “fundamentale” institutioner, samt sondringen mellem “pluralistiske” og “solidaristiske” indretninger af det internationale samfund. Metodisk understøtter temanummeret den nye engelske skoles forsøg på at supplere den klassiske approach, som er kvalitativ og fortolkende, med nyere kvalitative og kvantitative metoder. Empirisk dækker nummeret blandt andet militær intervention, forholdet mellem regionale og globale organisationer, og udviklingen i de fundamentale institutioner over tid. Temanummerets artikler arbejder i forlængelse heraf samlet set ud fra følgende enkle logik: fra *grand theory* til *middle range theory*, fra *middle range theory* til metode og operationalisering og fra operationalisering til empiriske studier.

Mens en række af de øvrige bidrag bringer den revitaliserede engelske skole på arbejde, er formålet med denne indledende artikel at diskutere den (nye) engelske skole, dens centrale bidrag og dens placering i IP.

Den engelske skoles placering i IP

Den engelske skole har en lang historie inden for IP. Eksponenter som Charles Manning, Martin Wight og Herbert Butterfield udviklede teorien om det internationale samfund fra 1950'erne og frem med London School of Economics og (fra 1959) The British Committee on the Theory of International Politics som de institutionelle omdrejningspunkter (Butterfield og Wight, 1966; Suganami, 1983; Dunne, 1998; Knudsen, 2000). Fokus var på orden inden for det anarkiske system i form af et internationalt samfund med regler og institutioner, sammenlignende studier af historisk kendte statssystemer, den normative dimension af international politik og endelig metoder byggende på videnskabelige traditioner fra historie, jura, sociologi, filosofi samt den nyere disciplin statskundskab.

Den engelske skole satte et afgørende præg på studiet af international politik i Storbritannien og, sekundært, Europa (Jørgensen og Knudsen, 2006). Momentvis satte den også dagsordenen i USA. Med “The Case for a Classical Approach” indledte Hedley Bull (1966b) således den “2. Store Debat” i IP med et angreb på Morton Kaplans og andre fremtrædende amerikanske teoretikeres naturvidenskabelige og behavioralistiske approach, som Bull fandt uegnet til besvarelse af international politiks væsentligste spørgsmål. De amerikanske

behavioralister svarede igen med en antologi, hvor de angreb den klassiske approach for blandt andet manglende præcision (Knorr og Rosenau, 1969).

1960'ernes metodestrid endte overvejende med en behavioralistisk "sejr" i USA, men den klassiske approach levede videre, særligt i en europæisk kontekst (Jørgensen og Knudsen, 2006). Teoretisk blev den engelske skoles arbejde med det internationale samfund imidlertid marginaliseret i 1980'ernes såkaldte inter-paradigme-debat mellem neorealismen og neoliberalismen ("den 3. Store Debat"). Meget sigende stammer navnet "den engelske skole" da også fra Roy Jones' (1981) kritiske artikel "The English School of International Relation: A Case for Closure".

Siden 1980'erne er billedet dog vendt. Ud over at være "the theoretical flagship of British IR" (Jørgensen og Knudsen, 2006: 149) og genstand for stor interesse i blandt andet Canada, Australien, Asien og det kontinentale Europa, er den engelske skole blevet (gen)opdaget i en amerikansk sammenhæng, herunder af skikkelser som Stephen Krasner (1982), Robert Keohane (1988), Alexander Wendt (Wendt og Duvall, 1989), og James Der Derian (1995, 2009) som led i liberale, konstruktivistiske og kritiske studier af internationale institutioner og (progressiv) forandring. I forlængelse af opfordringer til en stærkere brobygning inden for IP-disciplinen er den engelske skole ligeledes blevet fremstillet som den oplagte *via media*, både i forhold til "den 3. Store Debat" mellem neorealisme og neoliberalisme og den "den 4. Store Debat" mellem rationalisme og reflektivism (Wæver, 1992; Buzan, 1993). Denne interesse kan også spores i IP-lærebøgerne, hvor man i modsætning til tidligere nu gerne finder et særskilt kapitel om den engelske skole (fx Dunne, Kurki og Smith, 2006; Jackson og Sørensen, 2007; Jørgensen, 2010), og af og til også i amerikanske lærebøger (Sterling-Folker, 2013). Samtidig er skolen dog også blevet genstand for intern og ekstern kritik (se fx Bellamy, 2005).

Det var i denne kontekst, at Barry Buzan (2001) fremsatte sin opfordring til en *reconvening* af den engelske skole med argumentet om, at indfrielsen af skolens potentiale forudsatte, at den fik "its own theoretical house in order" (Buzan, 2004: 11). Baggrunden for den nye engelske skole var således en voksende tiltro til den engelske skoles potentiale og en samtidig anerkendelse af, at der er elementer, som bør gentænkes. Den nye engelske skole skal således ses som en videreudvikling af den klassiske, jf. gennemgangen af de fem revisioner nedenfor. Men først lidt mere om den engelske skoles centrale elementer.

Teorien om det internationale samfund

Den føromtaltte beskrivelse af den engelske skole som en oplagt *via media* skal ses i lyset af skolens generelle modvilje mod kategoriske enten/eller-valg samt

en insisteren på, at studiet af international politik dybest set handler om en afvejning af flere hensyn og faktorer. Wight (1991) har karakteriseret IP som en uafsluttet dialog mellem tre traditioner: realisme, rationalisme og revolutionisme.¹ Disse traditioner er ikke blot akademiske strømninger, de findes også hos statsmænd, ligesom de er reflekteret i internationale institutioner. De tre traditioner kaster hver især lys på vigtige dimensioner ved international politik, som man må have blik for, hvis man ønsker at forstå dette felts kompleksitet og dilemmaer. De tre traditioner skal derfor ikke betragtes som enten sande eller falske. Wight havde dog en forkærlighed for den midterste tradition, den rationalistiske, som forbindes med Hugo Grotius' tanker om det internationale samfund og dets folkeretlige principper.

På tilsvarende vis udspiller international politik sig inden for en tredimensionel kontekst, nemlig det internationale system (de magtpolitiske strukturer mellem stater), det internationale samfund (de institutionelle strukturer mellem stater) og verdenssamfundet (menneskeheden og de ikke-statslige aktører) (Buzan, 2009: 25). For den engelske skole er samspillet mellem disse tre elementer vigtigt, men skolens hovedværker handler primært om det internationale samfunds karakter, udvikling og ekspansion (Bull, 1977; Wight, 1977; Bull og Watson, 1984; Watson, 1992). Den engelske skole går derfor også under betegnelsen "International Society"-traditionen.

Idéen om, at international politik udspiller sig i et anarkisk internationalt samfund, udgør et af de vigtigste selvstændige bidrag fra den engelske skole til den generelle IP-debat. Der tilbydes her et alternativ til valget mellem realismens "rå anarki" og liberalismens utopiske (verdensregering) eller rationelle (international organisation og gensidig afhængighed) varianter. Selvom international politik – i modsætning til national politik – foregår i et nominelt anarki, peger den engelske skole således på muligheden for en international orden, der baserer sig på en *særlig* form for samfund med fælles værdier og interesser, som understøttes af fælles regler og fælles institutioner (Bull, 1977: 13). Magtpolitik står centralt i teorien, men som noget der udspiller sig i et internationalt samfund og på basis af dette samfunds fælles forståelser eller rettere for-forståelser, herunder fundamentale og historisk udviklede institutioner. Dermed bliver analysen af magtpolitikken sociologisk og institutionel fremfor strukturelt deterministisk som hos neorealismen. Magtbalancen ses således som en fundamental institution, der nok udtrykker kontinuitet og regelmæssighed, men som i en engelsk skole-forståelse også rummer forskellige og foranderlige praksismønstre. International politik kan således forstås og forklares med udgangspunkt i historiske og kontekstuelle analyser af sådanne institutioner, men der er ikke tale om strukturel determinisme. I forhold til

Liberalismens teorier om internationalt samarbejde baseret på blandt andet internationale organisationer og gensidig afhængighed er den engelske skole kendetegnet ved et mere fundamentalt, historisk og holistisk argument for en grundlæggende international orden.

For den engelske skole er de vigtigste internationale institutioner som antydet ikke de internationale organisationer, hvis betydning (særligt FN's) dog anerkendes. Bull (1977: 74) definerede internationale institutioner som "a set of habits and practices shaped towards the realization of common goals" med reference til blandt andet diplomatiet, international ret, stormagternes særlige rettigheder og pligter, magtbalancen og sondringen mellem legitim og illegitim krigsførelse, mens Wight (1977) pegede på flere, blandt andre gensidig anerkendelse af suverænitet. Det er disse historisk udviklede og sociologiske institutioner, der betragtes som de "fundamentale" eller "primære" i det internationale samfund. De muliggør, at fælles regler og normer kan vedtages, udvikles og fremmes samt udmønte sig i internationale organisationer og samarbejde (Bull, 1977: 1-76, 101-229).

Ud over international orden har det internationale samfunds regler og institutioner betydning for international retfærdighed. Forholdet mellem orden og retfærdighed afhænger dog af, om det internationale samfund er "pluralistisk" eller "solidaristisk" organiseret over tid og sted. Den pluralistiske variant baserer international orden (og et minimum af retfærdighed) på en international accept af staternes forskellighed, mens den solidaristiske variant baserer såvel international orden som international retfærdighed på en forventning om kollektiv handling og international organisation samt rettigheder og pligter ikke bare for staten, men også for individet. Den engelske skole rummer både en sondring og en debat mellem solidarisme og pluralisme (Bull, 1966a; Jackson, 2000).

Et yderligere kendetegn ved den engelske skole er den omtalte "klassiske approach", hvis ontologiske udgangspunkt er, at international politik består af fælles (intersubjektive) forståelser mellem staterne og andre aktører. Endvidere er international politik præget af dilemmaer og spørgsmål, der ikke kan gøres til genstand for abstrakt naturvidenskabelig forklaring og forudsigelse, da de afhænger af konkrete afvejninger og dømmekraft, eksempelvis orden over for retfærdighed. Det afgørende er derfor at forstå disse "situational ethics" frem for en værdineutral stræben efter abstrakte lovmæssigheder (Jackson, 2000). Det kalder på fortolkende metoder, identificering af weberianske idealtyper, casestudier, komparative analyser og en historisk oplyst interdisciplinær tilgang (Bull, 1966b; Jørgensen og Knudsen, 2006; Navari, 2009).

Fem kritikpunkter af den *klassiske* engelske skole

Kritikken af den engelske skole er kommet dels fra andre retninger, dels fra eksponenter fra den klassiske og nye engelske skole selv. Forenklet er det muligt at udpege fem hovedkritikpunkter.

For det første er den klassiske engelske skole blevet kritiseret for at være for *globalcentrisk* (Buzan, 2004: 207). Bulls (1977: 13) centrale definition af et internationalt samfund taler blot om samfundslignende forhold mellem “en gruppe af stater” og specificerer ikke gruppens størrelse. Men skolen har ikke for alvor diskuteret, hvorvidt “international” nødvendigvis behøver at være identisk med “global”. De historiske studier af det tidligere europæiske internationale samfunds forhold til omverdenen (Wight, 1977) indikerer muligheden for regional variation, men nutidens internationale samfund er blevet set som universelt og homogent (Bull og Watson, 1984). Tilsvarende kritik gælder for teorien om verdenssamfundet, der traditionelt også betragtes som noget globalt. Men et verdenssamfund kan ikke kun tænkes geografisk, men også kvalitativt, dvs. som forekomsten af bestemte strukturer, aktører og processer.

En konsekvens af den engelske skoles globalcentrisme har været en påfaldende tavshed om regionalisme (Zhang, 2002: 6), ligesom indsigter fra regionale og områdestudier er blevet negligeret. Det har afspejlet sig i en manglende opmærksomhed omkring den principielle mulighed for, at forskelle i konteksten og timingen ved statsdannelser kan have produceret distinkte *regionale* internationale (eller verdens-)samfund (Hurrell, 2007: 133). Tankegangen er her, at regionale internationale samfund kan bestå af en række globale regler og institutioner (hvilket gør dem til en del af en – angiveligt – universel westfalsk original), samtidig med at de rent institutionelt og normativt hver især kan rumme distinkte regionale træk (som eksempelvis kan hidrøre fra fælles historie og kultur).

For det andet er den klassiske engelske skole blevet kritiseret for at være for *eurocentrisk* (Callahan, 2004). Således har skolen uden dybere selvrefleksion traditionelt abonneret på, hvad Buzan (2010) betegner som en “vanguardist account”, dvs. en europæisk avantgardeposition, hvor Europa er blevet tildelt en altoverskyggende rolle i en relativ ensidig kulturel transmission fra Vesten til resten af verden (Bull og Watson, 1984). Det globale internationale samfund fremstår hermed som en udvidet europæisk variant, uden at det overvejes, om ikke-vestlige former for internationale samfund kan eksistere, eller om mødet mellem vestlige og ikke-vestlige lande og regioner kan have skabt helt nye former for internationale samfund. Bull og Watson (1984: 2) foregreb faktisk kritikken: “it is not our perspective but the historical record itself that can be called Eurocentric”. Men globaliseringen af det europæiske internationale

samfund er siden blevet beskrevet som en langt mere synkretistisk proces (Buzan, 2010). Som Sami Zubaida (1993) har anført, har globaliseringen af det westfalske statssystem skabt stater, der er “modern, but not Western”, hvilket afspejler sig i et globalt internationalt samfund, der er “like but not the same as” den europæiske original.

I forlængelse af de to foregående kritikpunkter er den klassiske engelske skole for det tredje blevet beskyldt for at være for *statscentrisk*. Betydningen af verdenssamfundselementet i den førømtalte triade afhænger således af, hvad man ser efter, og hvor man gør det. Hvis et verdenssamfund handler om “some great society of mankind” (Vincent, 1978: 28f.) manifesteret ved kosmopolitiske værdier, globale kollektive identiteter eller ikke-statslige aktører med global rækkevidde, er det, som Buzan (2004: 27ff.) bemærker, ikke overraskende, at Bull i tredje del af *The Anarchical Society* når frem til, at verdenssamfundet ikke eksisterer som mere end en idé eller en myte. Det er heller ikke overraskende, at netop verdenssamfundselementet har været konceptuelt underudviklet og i bedste fald fungeret som en “teoretisk skraldespand”. Hvis verdenssamfundselementet derimod handler om “the individual and certain actors and institutions in world politics whose concerns have been regarded conventionally as falling outside the domain of diplomacy and international relations” (Vincent, 1978: 20), og fokus samtidigt flyttes fra det globale til det regionale niveau, da vil man langt bedre kunne forestille sig eksistensen af udviklede og stærke former for sociale strukturer af denne karakter (Buzan, 2004: 211). At elementer af verdenssamfund skulle kunne findes regionalt følger af en antagelse om en omvendt relation mellem bredden og styrken af kollektive identiteter, normer og værdier: Jo mere lokalt internationale samfundselementer som regler og institutioner iagttages, jo stærkere forventes det, at disse sociale strukturer vil træde frem grundet historiske og kulturelle fællesskaber.

For det fjerde er den klassiske engelske skoles historiske og *sociologiske institutionsforståelse* ofte blevet karakteriseret som original, men også upræcis og ufuldstændig (Keohane, 1988; Wendt og Duval, 1989; Buzan, 2004). Ifølge Keohane (1988: 383, 390-391, 393) er de fundamentale institutioner “svære at arbejde med”, især hvis man sværger til en positivistisk tilgang. Internt har eksperter fra den engelske skole diskuteret vanskelige spørgsmål som afviklingen og fremkomsten af fundamentale institutioner, deres nærmere betydning for staterne, deres interaktion og realiseringen af grundværdier som international orden og retfærdighed, og forholdet mellem fundamentale institutioner og internationale organisationer (se fx Suganami, 1983; Holsti, 2004).

For det femte har den engelske skoles *metode* været genstand for kritik og debat ad flere omgange. Efter 1960'ernes store metodedebat fulgte en lang år-

række præget af “metodisk stilhed” inden for den engelske skole. Som ramme beskrevet af Navari (2009: 1), blev metode behandlet på samme måde som undertøj: Det antages at være til stede, men omtales sjældent i høflige selskaber. Denne stilhed blev brudt i starten af det nye årtusinde, hvor engelsk skole-metode igen er blevet analyseret og diskuteret både internt (Little, 2000; Buzan, 2004; Navari, 2009)² og eksternt (Finnemore, 2001; Copeland, 2003). Kritikerne har særligt påpeget manglende afklaring af centrale begreber, vage teoretiske forventninger samt implicite eller mangelfulde metodiske overvejelser. Buzan (2004: 49) har i nogen grad købt denne kritik, men med reference til den engelske skoles “normative fløj” (Dunne, 2005a og b) fremfor den klassiske fortolkende tilgang som sådan (Buzan, 2005b: 184).

Den klassiske approach er sidenhen blevet synonym med den engelske skoles metode, som ofte beskrives som en fortolkende (interpretativ) og normativ tilgang baseret på hermeneutisk epistemologi (Dunne, 1998). Formålet har ikke kun været at forstå verdenen, men også via denne forståelse at være med til at forme den, dvs. et eksplicit normativt sigte (Dunne, 2005a: 78). Som fremført af Bull (1977: 77-78, 93-98, 1966a) skal dette ske på basis af en klar sondring mellem “er” og “bør” samt en fremlæggelse af præmisserne for værdidomme som fx prioriteringen af orden og retfærdighed.

Den nye engelske skole – fem revisioner af det internationale samfund

Udviklingen af den nye engelske skole tager som omtalt afsæt i en opfattelse af, at skolens uudnyttede potentiale kan realiseres, hvis den formår at bringe sit eget teoretiske hus i orden (Buzan, 2004: 11). Det indebærer blandt andet, at kritikken af skolen adresseres, hvilket Buzan m.fl. har forsøgt at gøre gennem fem revisioner af den klassiske engelske skole.

Den *første* revision vedrører en rekonceptualisering af skolens centrale triade: internationalt system, internationalt samfund, verdenssamfund. Begrebet internationalt system og dets mekaniske interaktionsforståelse falder således helt bort baseret på et argument om, at menneskelig interaktion, selv i de mest rå og uudviklede anarkier, altid vil have en vis social og regelbundet dimension, jf. Alan James’ (1978) tidligere overvejelser herom. I stedet for at sondre mellem system/samfund er det derfor mere nyttigt at differentiere mellem mere og mindre udviklede/stærke/tykke former for samfund (Buzan, 2004: 100). Med denne differentiering af det internationale samfund disaggregeres og reformuleres selve den engelske skoles hovedbegreb, så det nu kan underopdeles i et *interstatsligt* og et *verdenssamfundsdomæne*, hvor verdenssamfundet ikke nødvendigvis er en anden international organisationsform, men i stedet be-

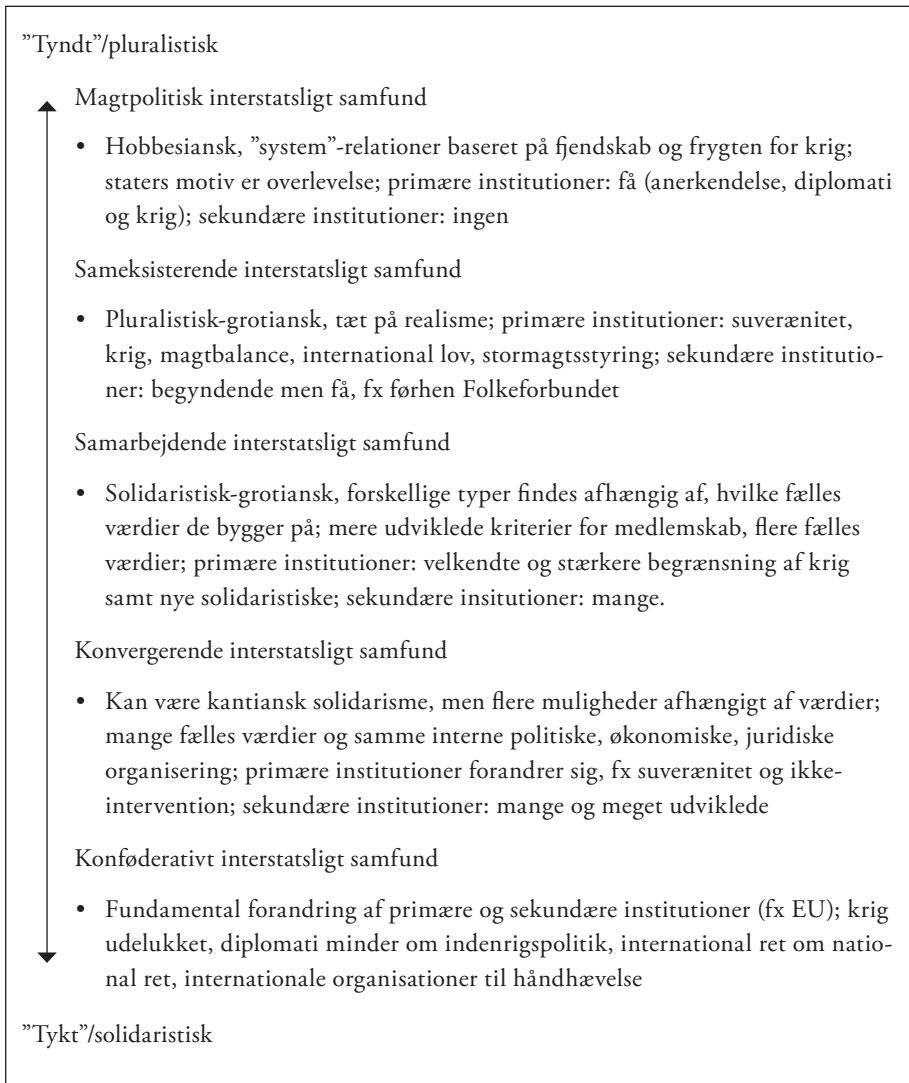
stemte træk ved det internationale samfund (Buzan, 2004). Det interstatslige domæne betegner den sociale struktur baseret på interaktionen mellem *stater*, hvilket svarer til den klassiske engelske skoles begreb “internationalt samfund”. Verdenssamfundsdomænet henviser til en social struktur baseret på omfattende mønstre af fælles identiteter og bestående af vidt forskellige ikke-statslige kollektive aktører, fx Amnesty International, Adidas og al-Qaida, såvel som individer.³ Hermed afvises den mere idealistiske forståelse af verdenssamfund som verdensregering, og verdenssamfundet bliver en analytisk kategori, der kan bringes i spil på faktuelle internationale forhold.

Den *anden* revision vedrører den traditionelle solidarisme/pluralisme-dikotomi. Den skal ses i forlængelse af den beskrevne opgivelse af internationalt system-elementet til fordel for en mere nuanceret sondring mellem forskellige former for samfund. Solidarisme og pluralisme opfattes således ikke længere som dikotome modsætninger, men i stedet som sameksisterende elementer i det internationale samfund, et kontinuum (Knudsen, 1999: 12-17, 74-82, 401-407) eller poler inden for et spektrum af forskellige former for interstatslige samfund (Buzan, 2005a: 123). Dette spektrum går fra et “tyndt” eller meget lidt udviklet “magtpolitisk” interstatsligt samfund til den “tykke” eller meget udviklede “konføderative” variant, mens man imellem disse to ekstremer finder det “sameksisterende”, det “samarbejdende” og det “konvergerende” interstatslige samfund, jf. figur 1 (Buzan, 2004: 190-195; 2009: 37-38).

Dertil kommer sondringen mellem to forskellige versioner af solidarismen, nemlig den statscentrerede og den kosmopolitiske. Den statscentrerede version refererer til et vidtgående regelbaseret samarbejde mellem stater, mens den kosmopolitiske angår forestillingen om et verdenssamfund eller en verdensregering i en idealiseret kantiansk forstand som et udgangspunkt for en moralsk kritik og forbedring af det eksisterende internationale samfund (se Buzans bidrag til dette temanummer).

Udgangspunktet for den *tredje* revision er, at der findes et globalt internationalt samfund udtrykt i en generel anerkendelse af westfalske institutioner såsom suveræniteten, diplomati og international ret, men dette samfund er ulige udviklet i forskellige dele af verden. Det regionale niveau tildeles derfor en større opmærksomhed som et supplement til, men ikke som en erstatning for, det globale niveau. Med inspiration fra Vincents (1986: 123) berømte æggebakkemetafor, hvor staterne er æggene og det internationale samfund bakken, har Buzan (2004: 208) beskrevet det internationale samfund som en pande med spejlæg. Så godt som alle stater i verden er del af et globalt, men relativt tyndt “sameksisterende” interstatsligt samfund (æggehviden), men hertil kommer et antal tykkere og mere sammenhængende regionale samfund (æg-

Figur 1. Former for interstatslige samfund

geblommerne). Der er her tale om regionale klynger af stater, som har tættere interne end eksterne bånd, og disse forskellige klynger kan i et vist omfang have udviklet sig uafhængigt af, og forskelligt fra, hinanden.

Med andre ord kan man forestille sig eksistensen af *regionale* internationale samfund med distinkte primære institutioner, ligesom de globale institutioner

kan fungere forskelligt i forskellige kontekster. Forskellige regionale interstatslige samfund med samme grad af "tykkelse" kan endvidere virke vidt forskelligt afhængigt af værdierne, de baserer sig på. Mens EU repræsenterer et "tykt" regionalt interstatsligt samfund, kan man således også forestille sig andre regionale interstatslige samfund, der er lige så udviklede og solidaristiske, men uden at dele EU's liberale eller kantianske fredelige karakter (Valbjørn, 2009; Quayle, 2013).

Spejlægsmetaforen kan også bruges på verdenssamfundsdomænet, hvor "ægeghviden" blot er endnu tyndere, eftersom globale kollektive identiteter oftest er svage – fx en identitet som medlem af menneskeheden. Til gengæld findes her stærke regionale identiteter og et væld af ikke-statslige aktører. Disse former for regionale "verdenssamfund" kan ligesom de interstatslige samfund adskille sig fra hinanden både i forhold til deres udviklingsgrad og deres specifikke karakter.

Disse tre første revisioner leder frem til et billede af IP's genstandsfelt som et globalt internationalt samfund med et meget "tyndt" verdenssamfund og et lidt mere udviklet "sameksisterende" interstatsligt samfund kendetegnet ved westfalske institutioner. Samtidig kan der identificeres et antal regionale internationale samfund, der både er mere udviklede end det globale, men som også adskiller sig fra hinanden. Sammenlignes eksempelvis det europæiske og det arabiske regionale internationale samfund, vil det europæiske interstatslige samfund fremstå meget mere udviklet end det arabiske, mens det omvendte er tilfældet for det regionale verdenssamfundsdomæne (Valbjørn, 2009).

Den *fjerde* revision angår skolens institutionsforståelse, herunder de internationale organisationers rolle. Som nævnt interesserer den klassiske engelske skole sig primært for fundamentale institutioner bestående af historisk udviklede sæt af normer og praksisser, mens behandlingen af internationale organisationer har været sekundær. Wight kaldte, under indtryk af FN's vanskelige vilkår under den kolde krig og Folkeforbundets forlis op til anden verdenskrig, de internationale organisationer for "pseudo-institutioner" (se Bull, 1977: xiv) for at understrege de fundamentales mere varige og afgørende betydning for det internationale samfund. Bull (1977) fulgte Wight med argumentet om, at de fundamentale institutioner betinger organisationernes virke. At organisationerne omvendt er vigtige, fremgår indirekte af deres ganske fremtrædende rolle i Bulls behandling af flere af de fundamentale institutioner, fx FN vedrørende stormagternes rolle, diplomatiets og international ret (Bull, 1977).

I et forsøg på at bygge bro mellem den engelske skoles teori om institutioner og anden IP-teori opstiller Buzan en typologi af institutioner. De fundamentale institutioner navngives *primære institutioner*, og de mere organisationsba-

serede institutioner kaldes *sekundære institutioner* (Buzan, 2004: 167). Primære institutioner defineres som relativt fundamentale og vedvarende praksisser, der er udviklet over tid fremfor skabt og designet af staterne til et givet formål. De har en gensidig konstitutiv effekt for både stater og det internationale samfund, idet de definerer både den basale karakter af og formålet med et sådant samfund. Med andre ord definerer de, hvad der udgør legitim og forventelig adfærd for staterne. Eksempelvis har suverænitetsinstitutionen en dobbelt konstitutiv effekt: Den er skabt af statspraksis, men samtidig skaber den suveræne stater. Den gensidige anerkendelse af suveræniteten er således både konstituerende for staten som aktør og for det internationale samfund, der bygger på en grundlæggende gensidig anerkendelse mellem staterne. Dertil kommer de regulerende effekter af suveræniteten, som begrænser staternes handlerum, fx ikke-interventionsprincippet.

Sekundære institutioner er fysiske organisationer som FN, NATO, WTO og formelt etablerede regimer som ICJ, ICC og NPT (regimeteoriens og neoliberal institutionalismes primære fokus). De er bevidst designet til at opfylde et bestemt formål eller forfølge bestemte interesser, og mange er skabt i midten af det 20. århundrede (Buzan, 2009: 27). De sekundære institutioner kan dermed ses som en organisatorisk afledning af de primære institutioner, og hvis *master*-institutionen går til grunde, vil den sekundære institution formentlig også forsvinde, som fx FN's trusteeshipråd, der uddøde sammen med koloniseringsinstitutionen. Primære institutioner er intersubjektive fænomener og dermed ikke umiddelbart synlige, men de kan blandt andet observeres og studeres via de sekundære institutioner og staternes interaktion heri, fx stormagternes styrende rolle via FN's Sikkerhedsråd.

Buzan har også lagt op til revisioner af skolens forståelse af institutionel forandring. Selvom primære institutioner er varige, er de ikke permanente eller faste i deres indhold. De følger typisk et historisk mønster gående fra den tidlige dannelse til etablering for til sidst at afvikles. Denne udvikling kan dog være meget lang og strække sig over flere hundrede år. Bull (1977) og Jackson (2000) er bevidste om institutioners forandringspotentiale, men da de er mere interesserede i konsekvenserne af sådanne ændringer, er selve forandringsprocessen forblevet underteoretiseret. Buzan (2004: 181-182) har derfor introduceret sondringen mellem ændringer *i* en institution og ændringer *af* en institution, dog uden at uddybe den. Men for Holsti (2004: 13-17) er sidstnævnte ændring den mest dramatiske, da institutionen her enten transformeres, erstattes eller ligefrem forældes og forsvinder. Ændringer *i* en institution er af mindre skala, men ikke nødvendigvis mindre betydningsfulde. De fremkommer som enten en ændring i antallet af de afledte institutioner eller som en ændring af insti-

tutionens funktion fra fx konstitutiv til regulerende. En mere præcis model for, hvordan disse ændringer finder sted, har den nye engelske skole dog stadig til gode at komme med, men der er et forskningsprogram i gang vedrørende internationale institutioner (jf. fx Schouenborg, 2011; Wilson, 2013; Knudsen, 2013).

Den femte revision tager afsæt i kritikken af den engelske skoles metoder i et forsøg på at gøre disse mere eksplicitte, systematiske og operationelle. Videnskabsteoretisk er den nye engelske skole tættere på positivisme end hermeneutikken, da den ikke kun ønsker at forstå, men også at forklare. Buzan har således plæderet for positivisme inden for den engelske skole men i en mindre striks og lovmæssighedsorienteret udgave med Alexander Wendts *scientific realism* som inspiration, da denne tilgang er god til studiet af ikke-direkte observerbare sociale fænomener (Buzan, 2004: 14, 2005b). Videnskabsteoretisk indtager den nye engelske skole med andre ord en pragmatisk position med henblik på en pluralistisk metodisk tilgang til studiet af internationale normer, institutioner og hændelser.

Buzan (2004: 14) sondrer mellem metoder knyttet til henholdsvis normativ teori og teori om normer. Begge typer teorier interesserer sig for udviklingen af de normer og institutioner, der konstituerer det internationale samfund. Men hvor normativ teori primært er interesseret i, hvorfor netop disse normer og institutioner er værdifulde, er en teori om normer og institutioner mere interesseret i at forstå og forklare udviklingen af disse (Dunne, 2005a: 78; Buzan, 2004: 24). Dette kalder på fortolkende og sammenlignende metoder, som kan afdække udviklingen og betydningen af normer og institutioner over tid og sted. Den klassiske engelske skole har blandt andet gjort dette i studier af det moderne internationale samfunds udvikling baseret på historisk, sociologisk og juridisk fortolkning med ambitionen om at identificere konstitutive normer, institutioner og praksismønstre som idealtyper (Manning, 1962; Butterfield og Wight, 1966; Bull, 1977) samt i ambitiøse komparative studier af historiske statssystemer og deres elementer af internationale samfund (Wight, 1977; Watson, 1992). Den nye engelske skole lægger i tilgift op til studier af fx variation mellem regionale internationale samfund, hvad angår disses normer og institutioner (Buzan, 2004; Buzan og Gonzalez-Pelaez, 2009; Valbjørn, 2009, 2012).

Normativ teori og teori om normer er dog ikke gensidigt ekskluderende, selvom dette antydes i den efterfølgende debat om Buzans (2001, 2004) revisioner af den engelske skole. Her trækker Tim Dunne en skarp linje mellem den klassiske engelske skole, som han karakteriserer som normativ, og den nye engelske skole, som han kalder analytisk (Dunne, 2005a, b). Buzan gør det meget klart, at han ikke ønsker at lægge afstand til den engelske skoles norma-

tive fløj, men nærmere at præsentere den for dens “strukturel sibling” (Buzan, 2005b: 185). Hans ønske er således at skabe en ny, mere strukturel teori, hvor de anvendte metoder ekspliciteres og synliggøres (Buzan, 2005b: 192-193).

Argumentet om at den klassiske engelske skole er normativ, mens den nye er analytisk, er reelt problematisk. På the London School of Economics blev studenterne således allerede i 1950’erne præsenteret for faget International Politik som et studie i ”The Structure of International Society” (Charles Mannings introduktion til IP), og kortlægningen og forståelsen af denne sociologiske struktur af normer og institutioner var en hovedambition for Manning, Wight, Bull og Watson (Knudsen, 2000). Tilsvarende har eksponenter for den nye engelske skole næppe frasagt sig muligheden for at komme med normative udsagn, fx den mest optimale institutionelle kontrol med international humanitær intervention. Det giver derfor god mening at sondre mellem analytiske og normative studier inden for den engelske skole, mens det giver knap så god mening at sondre mellem analytiske og normative fløje eller faser. Der er samtidig ingen tvivl om, at den nye engelske skoles primære ambition og bidrag er en styrkelse af den strukturelle og processuelle teori om det internationale samfund, dvs. den analytiske side af skolen.

Metodisk er det afgørende, at Buzan og den nye engelske skole søger at åbne for værktøjskassen fremfor det modsatte. Dette sker blandt andet gennem betoningen af det internationale samfunds strukturelle aspekter samt mulighederne for positivistiske studier af disse. Dette omfatter potentielt også brugen af kvantitative samt nye kvalitative metoder som fx process tracing (Glavind, 2011) og Qualitative Comparative Analysis (Andersen og Toft i dette temanummer), som kan indgå på linje med de klassiske fortolkende metoder og de dybdegående og sammenlignende casestudier. Denne pluralistiske tilgang til metoder og teknikker stemmer godt overens med *via media*-ånden i den engelske skole, som tidligere primært var gældende for skolens teoretiske projekt. Mens Bulls (1966b) primære formål var at adskille den klassiske tilgang fra den amerikanske behavioralisme, så forsøger Buzan (2004) modsat at forene “amerikansk” og “klassisk” IP.

Den nye engelske skole på arbejde

Buzans artikel fra 2001 blev startskuddet til en dynamisk periode for den engelske skole med nye teoretiske, metodiske og empiriske forskningsdagsordener. Dette har naturligt nok også medført en række nye store spørgsmål, herunder følgende: I hvilket omfang giver det mening at tale om eksistensen af et globalt internationalt samfund, hvor man kan identificere såvel et antal distinkte regionale internationale samfund som manifestationer af en form for

verdenssamfund? Hvordan kan man forstå forandringer eller variation i primære, fundamentale institutioner over tid og sted, og hvad er forholdet mellem de primære institutioner og de sekundære internationale organisationer? Hvad er sammenhængen mellem regionale internationale samfund og de regionale organisationer eller stormagter, som søger at repræsentere dem i fx FN-regi? Udspringer regionale organisationers legitimitet af deres formelle regler og procedurer eller af den fælles kultur og historie, som de er funderet på – eller måske snarere af de magtressourcer, som de regionale stormagter investerer i dem? Hvordan forklarer man den tilsyneladende tilfældighed eller fluktuation i anvendelsen af humanitær intervention? Kan (nye) kvantitative og kvalitative metoder anvendes sammen med teorier, som refererer til fælles forståelser mellem stater og andre aktører?

Sådanne spørgsmål kan kun besvares gennem en serie af studier, og formålet med temanummeret er netop at bidrage til dette, dvs. at sætte den nye (og klassiske) engelske skole på arbejde! De tre efterfølgende artikler har således hver især et dobbeltfokus: dels at præsentere og udvikle en teoretisk eller metodisk dimension ved den nye engelske skole, dels at anvende denne teori og metode på specifikke empiriske problemstillinger. At sætte den engelske skole på arbejde betyder altså at tage skridtet fra *grand theory* til *middle-range theory*, og fra *middle-range theory* til operationalisering og empiriske studier.

På middle-range-niveauet byder temanummeret blandt andet på en sondring mellem interstatslig og kosmopolitisk solidarisme, en forklaringsramme for forekomsten af humanitær intervention baseret på sondringen mellem orden og retfærdighed, raffineringer af de primære institutioners konstitutive effekter, teorier om regionale internationale samfund og en videreudvikling af stormagtsrollen som fundamental institution, herunder det “regionale ejerskabs” betydning for stormagternes politik og styring.

Metodisk understøtter temanummeret den nye engelske skoles opfordring til pluralisme. Artiklerne omfatter således en historisk-sociologisk analyse af det internationale samfunds institutionelle udvikling og variation, et sammenlignende case-studium af de forskellige internationale reaktioner på de humanitære katastrofer i Libyen og Syrien siden 2011 med henblik på at afdække sammenhængen mellem stormagtsstyring og “regionalt ejerskab” (særligt den Arabiske Liga i forhold til stormagterne i FN’s Sikkerhedsråd) og en kvalitativ komparativ analyse (Qualitative Comparative Analysis) af selektiviteten i det internationale samfunds involvering i humanitære kriser siden den Kolde Krigs afslutning.

Temanummeret argumenterer således for, at den nye engelske skole skal ses som en bølge af teoretisk og metodisk innovation, der giver klassiske teorier og

forskningsdagsordener ny vitalitet. Samtidig kommer nye teoretiske redskaber og metoder som regionalt ejerskab og Qualitative Comparative Analysis for alvor til deres ret, når de kobles til de klassiske teorier om fx fundamentale institutioner og forholdet mellem international orden og retfærdighed. Den nye engelske skole fremstår således tydeligt som integreret i og altovervejende konsistent med den klassiske, når den bringes i anvendelse.

Noter

1. Bemærk at ”rationalisme” i engelsk skole-terminologi refererer til idéer, som blandt andet knytter sig til Grotius, herunder fælles fornuft, og ikke til den videnskabsteoretiske IP-debat, hvor rationalisme (forstået som rational choice) ofte kontrasteres mod konstruktivisme og knyttes til IP-teorier som neorealisme og neoliberalisme.
2. Derudover har metodiske spørgsmål været et hovedemne i to temanumre om den engelske skole (*Review of International Studies* 2001, årg. 27; *Millennium* 2005, årg. 35).
3. Buzan (2004) differentierer mellem et transnationalt og et *inter-human* verdenssamfund, mens Buzan og Gonzalez-Pelaez (2009) nøjes med sondringen mellem verdenssamfund og interstatsligt samfund.

Litteratur

- Bellamy, Alex (2005). *International Society and Its Critics*. Oxford: Oxford University Press.
- Bull, Hedley (1966a). The Grotian conception of international society, pp. 51-75 i Herbert Butterfield og Martin Wight (red.), *Diplomatic Investigations: Essays in the Theory of International Politics*. London: Allan & Unwin.
- Bull, Hedley (1966b). International theory: the case for a classical approach. *World Politics* 18 (3): 361-377.
- Bull, Hedley (1977). *The Anarchical Society – A Study of Order in World Politics*. London: Macmillan.
- Bull, Hedley og Adam Watson (1984). *The Expansion of International Society*. Oxford: Clarendon Press.
- Butterfield, Herbert og Martin Wight (red.) (1966). *Diplomatic Investigations: Essays in the Theory of International Politics*. London: Allan & Unwin.
- Buzan, Barry (1993). From international system to international society: structural realism and regime theory meet the English school. *International Organization* 47 (3): 327-352.
- Buzan, Barry (2001). The English School: an underexploited resource in IR. *Review of International Studies* 27 (3): 471-488.

- Buzan, Barry (2004). *From International to World Society – English School Theory and the Social Structure of Globalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Buzan, Barry (2005a). International political economy and globalization, pp. 115-133 i Alex Bellamy (red.), *International Society and Its Critics*. Oxford: Oxford University Press.
- Buzan, Barry (2005b). Not hanging separately: responses to Dunne and Adler. *Millennium* 34 (1): 183-194.
- Buzan, Barry (2009). The Middle East through English School Theory, pp. 25-44 i Barry Buzan og Ana Gonzalez-Pelaez (red.), *International Society and the Middle East – English School Theory at the Regional Level*. New York: Palgrave.
- Buzan, Barry (2010). Culture and international society. *International Affairs* 86 (1): 1-25.
- Buzan, Barry og Ana Gonzalez-Pelaez (red.) (2009). *International Society and the Middle East – English School Theory at the Regional Level*. New York: Palgrave.
- Callahan, William A. (2004). Nationalising international theory: race, class and the English School. *Global Society* 18 (4): 305-323.
- Copeland, D. (2003). A realist critique of the English School. *Review of International Studies* 29: 427-441.
- Der Derian, James (2009). Hedley Bull and the case for a post-classical approach, pp. 292-309 i James Der Derian (red.), *Critical Practices in International Theory*. London: Routledge.
- Der Derian, James (red.) (1995). *International Theory: Critical Investigations*. London: Macmillan.
- Dunne, Timothy (1998). *Inventing International Society: A History of the English School*. Basingstoke & London: Macmillan Press.
- Dunne, Timothy (2005a). The new agenda, pp. 65-79 i Alex J. Bellamy (red.), *International Society and its Critics*. Oxford: Oxford University Press.
- Dunne, Timothy (2005b). System, state and society: how does it all hang together? *Millennium* 34 (1): 157-170.
- Dunne, Timothy, Milja Kurki og Steve Smith (red.) (2006). *International Relations Theory – Discipline and Diversity*. Oxford: Oxford University Press.
- Finnemore, Martha (2001). Exporting the English School? *Review of International Studies* 27: 509-513.
- Glavind, Johanne Grøndahl (2011). *Can Great Powers Change Fundamental Norms?* Politicas ph.d.-serie, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet.
- Holsti, K.J. (2004). *Taming the Sovereigns. Institutional Changes in International Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hurrell, Andrew (2007). One world? Many worlds? The place of regions in the study of international society. *International Affairs* 83 (1): 127-146.

- Jackson, Robert (2000). *The Global Covenant: Human Conduct in a World of States*. Oxford: Oxford University Press.
- Jackson, Robert og Georg Sørensen (2007). *Introduction to International Relations: Theories and Approaches*. Oxford: Oxford University Press.
- James, Alan (1978). International society. *British Journal of International Studies* 4: 91-106.
- Jones, Roy E. (1981). The English School of International Relations: a case for closure. *Review of International Studies* 7: 1-13.
- Jørgensen, Knud Erik (2010). *International Relations Theory – a new introduction*. New York: Palgrave.
- Jørgensen, Knud Erik og Tonny Brems Knudsen (2006). United Kingdom, pp. 149-171 i Knud Erik Jørgensen og Tonny Brems Knudsen (red.), *International Relations in Europe: Traditions, Perspectives and Destinations*. New York og London: Routledge.
- Keohane, Robert O. (1988). International institutions: two approaches. *International Studies Quarterly* 32 (4): 379-396.
- Knorr, Klaus og James N. Rosenau (red.) (1969). *Contending Approaches to International Relations*. Princeton: Princeton University Press.
- Knudsen, Tonny Brems (1999). *Humanitarian Intervention and International Society: Contemporary Manifestations of an Explosive Doctrine*. Ph.d-afhandling, Aarhus Universitet.
- Knudsen, Tonny Brems (2000). Theory of society or society of theorists? With Tim Dunne in the English School. *Cooperation and Conflict* 35 (2): 193-203.
- Knudsen, Tonny Brems (2013). The master institutions of international society: theorizing continuity and change. Paper, 8th Pan-European Conference on International Relations, 18.-21. september, Warszawa.
- Krasner, Stephen D. (red.) (1982). Special issue on international regimes. *International Organization* 36 (2).
- Little, Richard (2000). The English School's contribution to the study of International Relations. *European Journal of International Relations* 6: 395-422.
- Manning, C.A.W. (1962). *The Nature of International Society*. London: London School of Economics.
- Navari, Cornelia (red.) (2009). *Theorizing International Society: English School Methods*. New York: Palgrave.
- Quayle, Linda (2013). *Southeast Asia and the English School of International Relations – A Region-Theory Dialogue*. New York: Palgrave Macmillan
- Schouenborg, Laust (2011). A new institutionalism? The English School as international sociological theory. *International Relations* 25 (1): 26-44.

- Sterling-Folker, Jennifer (red.) (2013). *Making Sense of International Relations Theory*. 2. udg. Boulder og London: Lynne Rienner Publishers.
- Suganami, Hidemi (1983). The structure of institutionalism: an anatomy of British mainstream international relations. *International Relations* 7: 2363-2381.
- Valbjørn, Morten (2009). Arab nationalism(s) in transformation – from Arab interstate societies to an Arab-Islamic world society, pp. 140-169 i Barry Buzan og Ana Gonzalez-Pelaez (red.), *International Society and the Middle East – English School Theory at the Regional Level*. New York: Palgrave.
- Valbjørn, Morten (2012). The “New Middle East” and the encounter with the Global Condition: Exploring the global/regional interplay from the perspective of the New English School, pp. 171-190 i Stephan Stetter (red.), *The Middle East and Globalization: Encounters and Horizons*. New York: Palgrave.
- Vincent, R. J. (1978). Western conceptions of a universal moral order. *British Journal of International Studies* 4 (1): 20-46.
- Vincent, R. J. (1986). *Human Rights and International Relations: Issues and Responses*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Watson, Adam (1992). *The Evolution of International Society: A Comparative Historical Analysis*. London: Routledge.
- Wendt, Alexander og Raymond Duvall (1989). Institutions and international order, pp. 51-73 i Ernst-Otto Czempiel og James N. Rosenau (red.), *Global Changes and Theoretical Challenges: Approaches to World Politics for the 1990's*. Lexington: Lexington Books.
- Wight, Martin (1977). *Systems of States*. Leicester: Leicester University Press.
- Wight, Martin (1978). *Power Politics*. Leicester: Leicester University Press.
- Wight, Martin (1991). *International Theory: the Three Traditions*. Leicester: Leicester University Press.
- Wilson, Peter (2012). The English School meets the Chicago School: the case for a grounded theory of international institutions. *International Studies Review* 14: 567-590.
- Wæver, Ole (1992). International society – theoretical promises unfulfilled? *Cooperation and Conflict* 27 (1): 97-128.
- Zhang, Yongjin (2002). “The English School” in China: a travelogue of ideas and their diffusion. *European Journal of International Relations* 9 (1): 87-114.
- Zubaida, Sami (1993). *Islam, the People & the State – Political Ideas & Movements in the Middle East*. London: I.B. Tauris.